

Denkdobbelen

Korte omschrijving en doelgroep

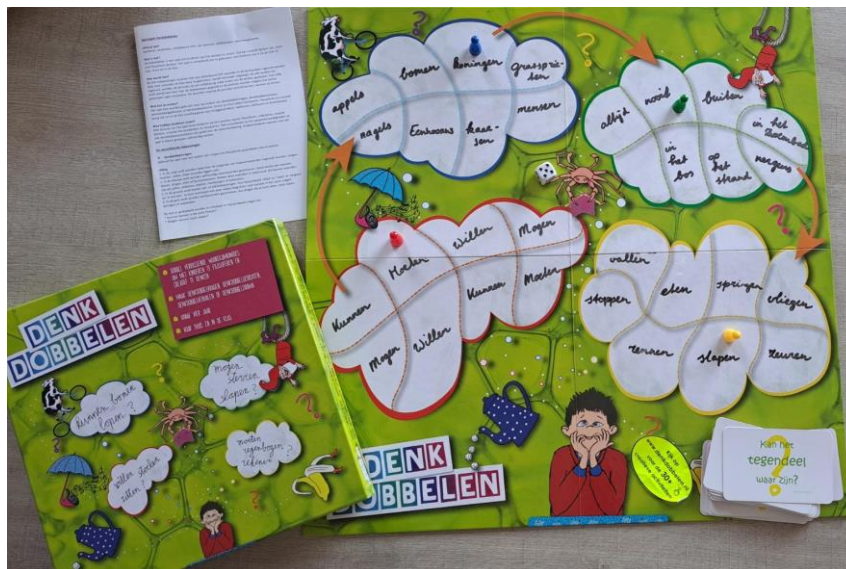
Denkdobbelen is een creatief educatief doe-spel voor kinderen van 4 tot 12 jaar. Bij kinderen die nog niet kunnen lezen of schrijven is een spelbegeleider nodig. Je kunt met het spel toneelspelen, dichten, verhalen schrijven, bewegespelletjes doen, uitvindingen maken of het spel gebruiken om een filosofische gesprek te starten.

Denkdobbelen omvat o.a. een spelbord. Op het spelbord staan vier gedachtenwolken waar woorden geschreven kunnen worden met een whiteboard stift. Doordat deze makkelijk weer weg te vegen zijn, kun je elke keer nieuwe woorden gebruiken. De woorden in de wolkjes vormen samen een zin, opdracht of een vraag. De zinnen en vragen ontstaan door te dobbelen met de dobbelsteen.

Filosoferen is één van de weinige momenten op school waar niet gestreefd wordt naar 'het juiste antwoord'. Hoogbegaafde kinderen geven geregeld snelle antwoorden op filosofische vragen en denken dan dat de vraag is opgelost. Het is als leraar belangrijk dat je (deze) leerlingen stimuleert om vrij te denken en een open, nieuwsgierige en niet-wetende houding aan te nemen. Het is daarnaast belangrijk om goede vervolgvragen te stellen zodat kinderen verder en dieper moeten gaan nadenken.

Uiterlijk van het materiaal

Inhoud van de doos: Spelbord, handleiding voor vier verschillende opdrachten, wisdoekje, whiteboard stift, vier pionnen, dobbelsteen en doorvraagkaarten. Op www.denkdobbelen.nl staan nog meer dan 30 andere spelideeën.

Kosten van het materiaal

Het spel kost €21.95, maar is ook in een multipack verkrijgbaar. Voor 5 spellen betaal je €85.

Uitgever

Uitgave van: Uitgeverij Filosovaardig.nl

Aanschaf

Het spel is te bestellen op <https://filosovaardig.nl/webshop/producten-om-mee-te-filosoferen/denkdoebelen/>

Theoretische verantwoording

Bij denkdoebelen staat filosoferen centraal. Tijdens filosoferen worden meerdere 21^e-eeuwse vaardigheden geoefend. **Creatief denken en handelen** is het vermogen om nieuwe en/of ongebruikelijke maar toepasbare ideeën voor bestaande vraagstukken te vinden. In het spel komt dit tijdens de opdrachten geregeld terug, zo moet je bijvoorbeeld bij de vraag: 'Kunnen cavia's morgen polsstokhoog springen?' bedenken wat je nodig hebt bij het polsstokhoogspringen, kan een cavia hieraan voldoen en zo niet, zijn er aanpassingen te bedenken waarop het wél mogelijk wordt?

Bij **kritisch denken** gaat het om het vermogen om zelfstandig te komen tot weloverwogen en beargumenteerde afwegingen, oordelen en beslissingen. Hiervoor zijn denkvaardigheden noodzakelijk, maar ook houdingsaspecten, reflectie en zelfregulerend vermogen (Lodeweges, 2022). Denkdoebelen vraagt een actieve houding, je be vraagt je eigen gedachten, kan dit wat ik denk, waarom wel of waarom niet, hoe kan ik dit goed verwoorden naar de anderen in het gesprek? Ook vraagt het een actieve luisterhouding en het verwoorden van jouw gedachten op de argumenten van anderen. Iets wat in eerste gedachten onmogelijk lijkt, blijkt met een filosofisch gesprek waarbij je gedwongen wordt langer over dingen na te denken, soms of met voorwaarden toch mogelijk. Je ontdekt nieuwe inzichten, herziet je mening of weet anderen met goede argumenten te overtuigen van jouw denkbeelden.

Filosoferen met kinderen heeft onder andere tot doel om kinderen zelfstandig systematisch te leren denken, het kritisch denk- en oordeelsvermogen van kinderen te ontwikkelen door een onderzoekende en nieuwsgierige houding te bevorderen, hun dialogische vaardigheden en attituden te vergroten en er toe bij te dragen dat kinderen kunnen omgaan met verschillen (Bartels, 2013). De kern van de filosofische activiteit bestaat uit denken over de eigen positie in de wereld en hoe de wereld in elkaar zit én uit denken over het denken. Simpel gezegd is het **burgerschapsvorming**: een verzameling van alle vaardigheden en kennis die nodig is een goed burger te zijn. Dat roept ideeën op rondom respect, dialoog, samenwerking, empathie, identiteit, de groep, solidariteit, waarden, normen, samenleven, diversiteit en tolerantie (Anthone, 2006). Tijdens de gesprekken met Denkdoebelen komen kinderen er achter dat anderen soms totaal anders denken dan zichzelf. Hoe kun je dan toch in gesprek blijven? Dat gaat bij Denkdoebelen (en filosoferen in het algemeen) makkelijker, omdat de houding van kinderen al anders staat dan in dagelijkse gesprekken. Kinderen staan tijdens filosoferen meer open voor andere denkbeelden, want niemand heeft het antwoord. Bij een vraag als Kunnen cavia's morgen polsstokhoogspringen? kun je op een laagdrempelige manier ervaren hoe het is wanneer een ander andere ideeën heeft dan jijzelf.

Filosoferen is ook voor hoogbegaafde leerlingen heel geschikt. Hoogbegaafde kinderen zijn creatieve en kritische denkers. In het Zijnsluit van Kieboom (2015) wordt beschreven dat het rechtvaardigheidsgevoel, de kritische instelling, de gevoeligheid of sensitiviteit en het perfectionisme heel kenmerkend zijn voor deze kinderen, maar ook de behoefte aan autonomie is bij hoogbegaafde kinderen intenser (Kieboom, 2015). Ze accepteren daardoor niet elk feit als zoete koek en gaan hier graag over in discussie, een goede eigenschap tijdens het filosoferen (van der Ham, 2022).

Bevinding vanuit de POINT-werkplaats/praktijk

Door de meer dan 30 spelmogelijkheden is Denkdobbel een spel waar je veel verschillende kanten op kunt. In de bijgeleverde handleiding vind je vier verschillende opdrachten die je gelijk kunt inzetten.

Als start van een filosofisch gesprek:

Het zelf laten invullen van de wolkjes op het bord door de kinderen leveren verrassende maar soms vergezochte vragen op. De vragen zijn opgebouwd uit de volgende onderdelen: Hulpwerkwoord (deze ligt vast), zelfstandig naamwoord, tijdsbepaling en werkwoord. In mijn klas kwam de vraag: Kunnen cavia's morgen polsstokhoog springen? In mijn bovenbouwgroep merk je weerstand bij deze vraag en wordt er lacherig over gedaan. Hierdoor loopt het gesprek vast. Ook bij mezelf merk ik weerstand en vind ik het moeilijk om het gesprek in de richting van een serieus filosofisch gesprek te leiden.

Als start voor een verhaal:

Als ideeëngenerator voor een gedicht of een verhaal wordt het bord bruikbaar, het dwingt je buiten je eigen gebaande paden te kijken en er komen grappige en verrassende ideeën boven.

Als start voor een creatieve opdracht:

Mijn groep heeft de opdracht "Maffe modeacademie" uitgetest. Een van de leerlingen moest een strakke geruite rok met ritsen ontwerpen. De leerlingen konden in deze opdracht hun creativiteit kwijt en hadden veel plezier bij deze opdracht. Ook de opdracht "Word een Willie Wortel: ga uitvindingen maken" viel bij de kinderen in de smaak.

Bij kinderen duurt het zelfstandig vullen van de wolkjes erg lang (vooral bij jongere kinderen) en zijn de wolkjes vrij klein, vooral met de stift die bijgeleverd is en dik schrijft. Ook kunnen kinderen het handschrift van andere kinderen moeilijk lezen, waardoor er soms een gesprek begint, maar niet de daadwerkelijke opdracht gedaan wordt. Bij jongere kinderen is het handiger als een volwassene dit gedeelte begeleidt. Dit is in een klein groepje goed te doen, wanneer je deze opdracht in groepjes met de hele klas doet, loop je tegen praktische bezwaren aan. Dit zou je kunnen ondervangen door zelf de wolkjes voor de les in te vullen, maar dan ben je zelf aan het invullen.

Ik vind het zelf een nadeel dat de spelmogelijkheden die geboden worden op de website niet makkelijk uit te printen zijn. Ik zou het zelf fijn vinden als alle spelvarianties via bijvoorbeeld een zip-bestand te downloaden en te printen zijn, zodat je alles in de doos kunt bewaren.

De opdrachten zijn soms verrassend, maar als start voor een filosofisch gesprek vind ik het minder geschikt. De opdrachten zijn verder ook prima zonder bord uit te voeren.

Filmpje van de maker zelf: <https://www.youtube.com/watch?v=7k6kTErWNs&t=2s>

Bronnen

Anthone, R. J. (2006). *Peinzen: 49 filosofische vragen van kinderen*. Den Haag: Acco Uitgeverij.

Bartels, R. (2013). *Democratie leren door te filosoferen: Denken, dialoog en verschil in de basisschool*.
<https://core.ac.uk/download/pdf/53106019.pdf>

Kieboom, T. (2015). *Hoogbegaafd: Als je kind (g)een Einstein is*. Lannoo.

Lodeweges, J. (2022). *21e eeuwse vaardigheden*. <https://www.slo.nl/thema/meer/21e-eeuwsevaardigheden>

Van der Ham, F. (2022). *Hebben hoogbegaafde kinderen iets aan filosofie?*

<https://filosovaardig.nl/blog/denken-over-onderwijs/hebben-hoogbegaafde-kinderen-iets-aan-filosofie/>